

ДМИТРИЄВ Д.А.
аспірант
(Донецький державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.9; 348 (477)
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.6.65>

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ МАСОВИХ ПУБЛІЧНИХ ЗАХОДІВ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті наголошено, що нормативно-правове забезпечення поліцейської юрисдикції під час введення воєнного стану зазнало масштабних оновлень шляхом доповнення та зміни законодавчих положень, які визначають статус поліцейських та організаційні засади діяльності, у тому числі при забезпеченні громадського порядку при проведенні масових публічних заходів релігійних організацій. В умовах реальної війни та воєнного стану на Національну поліцію покладено ряд повноважень та забезпечено нові функціональні спроможності в попередженні правопорушень, зокрема поряд із реєстрацією тисяч кримінальних проваджень за фактами військових злочинів, поліцейськими вживаються заходи щодо протидії руйнуванню споруд релігійних організацій внаслідок агресії РФ, унеможливленню діяльності афілійованих із центрами впливу в РФ релігійних організацій, забезпеченню громадського порядку і безпеки під час масових релігійних заходів, збір даних для подальшої протидії пропаганді та дезінформації, за допомогою яких держава-агресор намагається маніпулювати етнічними питаннями для підриву внутрішньої стабільності українського суспільства, підготовка оперативного-аналітичних матеріалів щодо забезпечення права на свободу совісті громадянам України та здійснення цього права.

На жаль нормативно-правове забезпечення не в повній мірі відповідає реаліям, які склались у сучасній поліцейській практиці (виступає однією з детермінант, яка обумовлює вчинення протиправних діянь та негативно позначається на превентивній діяльності) та засвідчило відсутність їх наукового опрацювання, недооцінку можливих наслідків дії ухвалених законів і виданих наказів, що, в свою чергу, негативним чином позначається на стані забезпечення права на свободу віросповідання та здійснення цього права; подолання протиправних дій щодо релігії і церкви; гарантування сприятливих умов для розвитку суспільної моралі і гуманізму, громадянської злагоди і співробітництва людей незалежно від їх світогляду чи віровизнання; забезпечення громадського порядку під час проведення масових публічних релігійних заходів.

Перешкоджання задоволенню релігійних потреб обумовлюється певними історичними, соціально-економічними, політичними, культурологічними та морально-психологічними факторами і є загальною причиною як перевищення меж свободи віросповідання, так і її утиски. Тому, стратегічна мета законодавства у попередженні правопорушень повинна носити випереджаючий характер, тобто сприяти підвищенню ролі правоохоронних інституцій, зокрема Національної поліції України.

У зв'язку з цим, виділено та поетапно проаналізовано з внесенням пропозицій до законодавства України заходи адміністративного попередження та припинення що застосовує поліція для запобігання вчиненню правопорушень, забезпечення громадського порядку при проведенні масових публічних заходів

релігійних організацій, а також застосування заходів відповідальності у разі порушення законодавства такими організаціями або їх членами. Виокремлені основні заходи забезпечення громадського порядку при проведенні масових публічних заходів релігійних організацій органами і підрозділами Національної поліції: переконання – реалізується через вплив на свідомість і волю осіб, із метою формування в них позиції добровільного дотримання ними норм права; примус – заходи впливу спрямовані на попередження й припинення правопорушень (поліцейські заходи); відповідальність (покарання за їх вчинення – стягнення)

Ключові слова: релігія, релігійна організація, забезпечення, правопорушення, Національна поліція України, попередження, припинення.

Dmytriiev D.A. The National Police of Ukraine in the security system public order during mass public events religious organizations

The article emphasizes that the regulatory and legal provision of police jurisdiction during the introduction of martial law underwent large-scale updates by adding and changing the legal provisions that determine the status of police officers and the organizational principles of their activities, including when ensuring public order during mass public events of religious organizations. In the conditions of a real war and martial law, the National Police has been entrusted with a number of powers and provided with new functional capabilities in the prevention of offenses, in particular, along with the registration of thousands of criminal proceedings based on the facts of war crimes, the police are taking measures to counter the destruction of the buildings of religious organizations as a result of the aggression of the Russian Federation, to prevent the activities of affiliated with centers of influence in the Russian Federation of religious organizations, ensuring public order and security during mass religious events, collecting data for further countering propaganda and disinformation, with the help of which the aggressor state tries to manipulate ethnic issues to undermine the internal stability of Ukrainian society, preparation of operational and analytical materials regarding the provision of the right to freedom of conscience to citizens of Ukraine and the exercise of this right.

Unfortunately, the normative and legal provision does not fully correspond to the realities that have developed in modern police practice (it is one of the determinants that causes the commission of illegal acts and negatively affects preventive activities) and has shown the lack of their scientific study, an underestimation of the possible consequences of the action of the adopted laws and issued orders, which, in turn, negatively affects the state of ensuring the right to freedom of religion and the exercise of this right; overcoming illegal actions against religion and the church; guaranteeing favorable conditions for the development of social morality and humanism, civil harmony and cooperation of people regardless of their worldview or religion; ensuring public order during mass public religious events.

Obstruction to the satisfaction of religious needs is determined by certain historical, socio-economic, political, cultural and moral-psychological factors and is a common cause of both exceeding the limits of freedom of religion and its oppression. Therefore, the strategic goal of the legislation in the prevention of offenses should be anticipatory in nature, i.e. contribute to increasing the role of law enforcement institutions, in particular the National Police of Ukraine.

In this regard, the measures of administrative prevention and termination applied by the police to prevent the commission of offenses, ensure public order during mass public events of religious organizations, as well as the application of measures of responsibility in case of violation of the law, have been highlighted and analyzed in stages with the introduction of proposals to the legislation of Ukraine such

organizations or their members. Measures to ensure public order when conducting mass public events of religious organizations by the bodies and units of the National Police are distinguished on the basis: persuasion – is implemented through influencing the consciousness and will of individuals, with the aim of forming in them a position of voluntary compliance with the rules of the law; coercion – influence measures aimed at preventing and stopping offenses (police measures); responsibility (punishment for their commission – fine)

Key words: religion, religious organization, security, crime, National Police of Ukraine, warning, termination.

Вступ. Сучасний світ увійшов у дуже складний і суперечливий період розвитку. Глобалізація, яка була панівним трендом у недавньому минулому, стикнулася з обмеженнями, породженими її власною експансією. Суперечності глобалізації та локалізації, що імпліцитно існували і розвивалися завжди, проявились у гострих конфліктних формах. Відбуваються фундаментальні геополітичні, гео економічні, геосоціальні зрушення, які породжують нові, не бачені раніше ризики і загрози. Їх реалізація порушує усталені зв'язки й зростає невизначеність розвитку. Така ситуація змушує шукати внутрішні опори стійкості, що часто веде до протекціоністської політики.

Постановка завдання. Варто підкреслити, що безпосередньо питанням правового статусу релігійних організацій присвятили свої праці М. Ю. Бабій, М. М. Василенко, Є. Є. Додіна, П. В. Карпунчев, М. О. Кравцова, В. М. Малишко, М. В. Палій, І. О. Пристінський, Г. Л. Сергієнко, В. Г. Чорна, В. З. Чернописька, В. Д. Фучеджі та ін. Доволі широко проблематику діяльності органів та підрозділів Національної поліції України щодо забезпечення громадського порядку та безпеки досліджено в роботах О. І. Безпалової, С. Г. Брагеля, С. С. Вітвіцького, О. В. Джафарової, О. В. Негодченка, С. В. Петкова, В. М. Плішкіна, В. В. Сокурєнка, В. Г. Фатхутдінова, С. О. Шатрави, О. Н. Ярмиша та ін. Враховуючи актуальність окресленої проблематики в умовах воєнного стану, вважаємо за необхідне долучитися до її дослідження та висловити власну позицію з даного питання.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу наукових джерел, узагальнення вітчизняного правоохоронного досвіду, сформулювати шляхи удосконалення діяльності Національної поліції щодо забезпечення громадського порядку при проведенні масових публічних заходів релігійних організацій.

Результати дослідження. Національна поліція відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону та Положення «Про Національну поліцію» (далі – Закон), є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1; 2]. Таким чином, говорячи про поліцію та її діяльність, можна визначити, що метою правових норм є регулювання діяльності поліції, яке міститься в різних за юридичною силою, змістом, формою та характером нормативно-правових актах. Тому ми погоджуємося із думкою Д. П. Калаєнова про те, що нормативно-правові акти розкривають зміст юридичних норм, положень правозастосовної практики, а також у більшості випадків індивідуальних приписів, рішень окремих посадових осіб. Вчений дослідив, що норми права забезпечуються за допомогою: 1) визначення системи поліцейських повноважень; 2) розподіл функцій між підрозділами певного органу та їхніми працівниками; 3) закріплення системи об'єктів і предметів діяльності працівників поліції [3, с. 35].

У ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань: 1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення [1].

Основними методами адміністративної діяльності Національної поліції є а) переконання – реалізується через вплив на свідомість і волю осіб, із метою формування в них

позиції добровільного дотримання ними норм права. (формування в громадян усвідомлення в обґрунтованості, доцільності та необхідності добровільного та сумлінного додержання встановлених державою норм права, а також заходів, що проводяться органами влади з метою забезпечення прав і свобод громадян, охорони громадського порядку) та примус (заходи впливу морального, майнового, особистісного та іншого характеру з метою охорони суспільних відносин, що виникають у сфері державного управління, шляхом попередження й припинення правопорушень, покарання за їх вчинення) [4, с. 70; 5, с. 119].

Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень (ст. 29). Як бачимо Закон не допускає ситуацій, коли поліцейський захід може бути одночасно і превентивним і примусовим, оскільки застосовується слово сполучник або. Це означає, що *превентивні заходи застосовуються завжди без примусу*, що не зовсім відповідає дійсності, взявши, наприклад, таких превентивний захід як поверхнева перевірка і огляд або вимога залишити місце. Тому, дане визначення не вірно відображає сутність превентивних заходів і потребує відповідного уточнення, наприклад, через формулювання мети застосування даних заходів – попередження або припинення правопорушень [6].

Відповідно до аналізованого Закону *поліцейський захід* застосовується виключно для виконання повноважень поліції, визначених у розділі IV. При цьому, ст. 23 Закону «Основні повноваження поліції» визначає перше повноваження поліції здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень. При цьому усі три слова є синонімами, однак у чому полягає безпосередньо різниця превентивної та профілактичної діяльності не розкривається.

Стосовно поліцейських заходів визначені вимоги щодо їх застосування. Захід має бути: 1) законним; 2) необхідним; 3) пропорційним; 4) ефективним.

Передбачені в Законі превентивні заходи (заходи адміністративного попередження), які можуть здійснювати поліцейські, за своєю суттю є заходами профілактики, які спрямовані на завчасне виявлення причин та усунення негативних явищ, які виникли чи можуть виникнути і зумовити вчинення кримінального правопорушення [7, с. 221]. Більше того, заходи адміністративного попередження поліцейські застосовують у випадках, коли факт вчинення протиправного діяння відсутній, але існують реальні підстави вважати, що воно може бути вчинено, і слід вжити заходів щодо його попередження, а також, коли необхідно попередити настання шкідливих наслідків, забезпечити належний стан громадського порядку та громадської безпеки [8].

Заходи адміністративного припинення – це передбачені законом засоби впливу, спрямовані на примусове переривання (припинення) діянь, які мають ознаки адміністративного правопорушення, а в окремих випадках – і кримінально-правовий характер, недопущення шкідливих наслідків протиправної поведінки, забезпечення провадження в справі про адміністративне правопорушення і притягнення винного до адміністративної, а у виняткових випадках – до кримінальної відповідальності. До них належать: заходи адміністративного припинення загального призначення (вимога припинити особами протиправні дії; заборона експлуатації транспортних засобів; заборона діяльності об'єктів дозвільної системи; анулювання дозволів у сфері дозвільної системи); заходи адміністративного припинення спеціального призначення (фізичний вплив (сила); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї); в) заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (доставлення; адміністративне затримання; особистий огляд і огляд речей; вилучення речей і документів; тимчасове вилучення посвідчення водія; тимчасове затримання транспортних засобів; тимчасове вилучення тварини; відсторонення водіїв від керування транспортними засобами та огляд їх на стан сп'яніння; привід) [4, с. 73; 5, с. 123–124].

Поліцейськими вживаються заходи щодо протидії руйнуванню споруд релігійних організацій внаслідок агресії рф, унеможливленню діяльності афілійованих із центрами впливу в рф релігійних організацій, забезпеченню громадського порядку і безпеки під час

масових релігійних заходів, збір даних для подальшої протидії пропаганді та дезінформації, за допомогою яких держава-агресор намагається маніпулювати етнічними питаннями для підриву внутрішньої стабільності українського суспільства, підготовка оперативного-аналітичних матеріалів щодо забезпечення права на свободу совісті громадянам України та здійснення цього права.

Криміногенні ситуації на релігійному ґрунті спрямовують представників різних конфесій до утисків свободи віросповідання всіх суб'єктів конфлікту. Крім того, вони призводять до порушень громадського порядку, заподіяння шкоди здоров'ю, честі і гідності громадян. На відміну від інших криміногенних ситуацій такі конфлікти мають своїм джерелом не стільки матеріальні інтереси, скільки духовно-ціннісне ставлення до культових будівель [9]. Криміногенні ситуації в релігійній сфері характеризуються відсутністю страху покарання за злочинні дії, пов'язані з незаконним володінням чи користуванням культовими будівлями. Так, у с. Залізниця Любешівської громади Камінь-Каширського району виникли сутички між прихильниками УПЦ мп та Православної церкви України. До адміністративної відповідальності за ст. 173 КУпАП [10] України було притягнуто 15 осіб, а також внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, пов'язаних із хуліганством навколо храму «Св. Арх. Михайла». Під час конфліктів з приводу користування культовими будівлями мають місце також і напади на працівників поліції із застосуванням до них фізичної сили [11].

З метою створення та підтримання необхідного рівня безпеки об'єктів громадської безпеки розробляється система правових норм, що регулюють суспільні відносини в даній сфері, визначаються основні напрями діяльності органів державної влади з питань забезпечення громадської безпеки та попередження фактів виникнення надзвичайних ситуацій різного походження. Відбувається формування органів, що спеціально створені для реалізації напрямів діяльності держави у сфері попередження надзвичайних ситуацій та забезпечення громадської безпеки у цих умовах, визначається механізм контролю та нагляду за їх діяльністю [12, с. 42; 13, с. 278].

Як правило, церква охоплюється більш численною релігійною громадою, яка користується нею, не допускаючи до богослужінь інші конфесії. Криміногенні ситуації у сфері релігійних відносин створюються також неправомірною поведінкою окремих священнослужителів, які самовільно відчиняють храми, що не знаходяться у їх користуванні, та проводять богослужіння. Найбільш складні криміногенні ситуації виникають у випадках силового заволодіння культовими будівлями. Криміногенні ситуації тут можуть набувати і форми масової непокори законним вимогам представників правоохоронних органів [9].

До головних суб'єктів забезпечення громадського порядку при проведенні масових публічних заходів релігійних організацій варто віднести Департамент превентивної діяльності, основними завданнями якого є: формування та реалізація в межах своєї компетенції державної політики у сферах підтримання публічної безпеки і порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, превентивної та профілактичної діяльності, запобігання та припинення домашнього насильства; подання на розгляд глави Національної поліції пропозицій щодо забезпечення формування державної політики в зазначених сферах (наказ Національної поліції України «Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України» від 27 листопада 2015 року № 123) [5, с. 38–39]; Департамент патрульної поліції, основними завданнями якого є: участь у формуванні та забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, а також поліція особливого призначення – це спеціально створені структурні підрозділи, які утворені з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень; забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів (наказ МВС України «Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення» від 04 грудня 2017 року № 987) [5].

На забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів впливає ряд специфічних факторів. Серед основних можна виокремити: характер заходу, який проводиться; зосередження великої кількості людей на обмеженій території; динаміка і різка зміна подій, що відбуваються; швидка зміна оперативкою обстановки; специфічний контингент присутніх осіб; особливості розташування об'єктів проведення масових заходів; необхідність призупинення роботи деяких підприємств, зміни руху міського транспорту на час проведення масового заходу тощо [14]. Тому, основними завданнями підрозділів превентивної діяльності, які входять до складу Департаменту превентивної діяльності Національної поліції, є: організація роботи та діяльності патрульної поліції, ювенальної превенції, відділів охорони громадського порядку, дозвільної системи та дільничних офіцерів поліції; забезпечення готовності превентивної діяльності до дій під час масових релігійних заходів, у тому числі й в умовах воєнного стану; організація та забезпечення правопорядку, попередження й припинення правопорушень на вулицях та в інших громадських місцях, виявлення правопорушень; забезпечення успішного проведення заходів; суворе дотримання учасниками заходів і глядачами встановлених правил поведінки; надання допомоги іншим державним органам у забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки; недопущення послаблення охорони громадського порядку на іншій частині території обслуговування [15, с. 63].

Посилення взаємодії підрозділів Національної поліції України з охорони громадського порядку з населенням в питаннях попередження релігійного екстремізму. Одним з першочергових умов успішного попередження релігійного екстремізму є не тільки взаємодія всіх служб і підрозділів правоохоронних органів, а й активна участь громадян в такій діяльності. Виходячи з цього, варто посилити роботу правоохоронних органів, спрямовану на взаємодію з населенням, з метою підвищення пильності громадян, довіри поліції, передбачивши для цього заходи заохочення для осіб, які виявили бажання до співпраці. Особлива роль у вирішенні такого завдання відводиться службі дільничних офіцерів поліції, підрозділам ювенальної превенції, патрульної поліції, які найбільш тісно взаємодіють з широкими верствами населення [16].

Висновки. Таким чином, нормативно-правове забезпечення поліцейської юрисдикції під час введення воєнного стану зазнало масштабних оновлень шляхом доповнення та зміни законодавчих положень, які визначають статус поліцейських та організаційні засади діяльності, у тому числі при забезпеченні громадського порядку при проведенні масових публічних заходів релігійних організацій.

В умовах реальної війни та воєнного стану на Національну поліцію покладено ряд повноважень та забезпечено нові функціональні спроможності в попередженні правопорушень, зокрема поряд із реєстрацією тисяч кримінальних проваджень за фактами військових злочинів, поліцейськими вживаються заходи щодо протидії руйнуванням споруд релігійних організацій внаслідок агресії РФ, унеможливленню діяльності афілійованих із центрами впливу в РФ релігійних організацій, забезпеченню громадського порядку і безпеки під час масових релігійних заходів, збір даних для подальшої протидії пропаганді та дезінформації, за допомогою яких держава-агресор намагається маніпулювати етнічними питаннями для підтримки внутрішньої стабільності українського суспільства, підготовка оперативно-аналітичних матеріалів щодо забезпечення права на свободу совісті громадянам України та здійснення цього права.

На жаль нормативно-правове забезпечення не в повній мірі відповідає реаліям, які склались у сучасній поліцейській практиці (виступає однією з детермінант, яка обумовлює вчинення протиправних діянь та негативно позначається на превентивній діяльності) та засвідчило відсутність їх наукового опрацювання, недооцінку можливих наслідків дії ухвалених законів і виданих наказів, що, в свою чергу, негативним чином позначається на стані забезпечення права на свободу віросповідання та здійснення цього права; подолання протиправних дій щодо релігії і церкви; гарантування сприятливих умов для розвитку суспільної моралі і гуманізму, громадянської злагоди і співробітництва людей незалежно від їх світогляду

чи віровизнання; забезпечення громадського порядку під час проведення масових публічних релігійних заходів.

Перешкоджання задоволенню релігійних потреб обумовлюється певними історичними, соціально-економічними, політичними, культурологічними та морально-психологічними факторами і є загальною причиною як перевищення меж свободи віросповідання, так і її утиски. Тому, стратегічна мета законодавства у попередженні правопорушень повинна носити випереджаючий характер, тобто сприяти підвищенню ролі правоохоронних інституцій, зокрема Національної поліції України.

У зв'язку з цим, основними напрямками удосконалення діяльності Національної поліції щодо забезпечення громадського порядку при проведенні масових публічних заходів релігійних організацій є: нормативно-правове закріплення принципів правового регулювання в діяльності поліції та їх реалізація; створення науково обґрунтованої методологічної основи інноваційного розвитку системи професійного зростання; формування дієвої системи професійної орієнтації та добору кандидатів на навчання й службу на основі прозорої системи з орієнтацією на компетенції; удосконалення освітнього процесу шляхом його наближення до потреб практики, зумовлених необхідністю виконання завдань, що покладаються на поліцію, особливо в умовах воєнного стану; розвиток фундаментальних та прикладних наукових досліджень за напрямом осучаснення засобів спеціальної техніки для потреб Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : Закон від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>
3. Калянов Д. П. Правове регулювання діяльності поліції в країнах Європи. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 1. С. 34-36.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручник / за заг. ред. О. П. Рябченко. Харків : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 248 с.
5. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов, О. М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с.
6. Пелех М. І. Адміністративно-правові засади здійснення адміністративного примусу органами Національної поліції України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 226 с
7. Фоменко А. Є. Теоретико-прикладні засади кримінологічної діяльності Національної поліції України: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Дніпро, 2021. 422 с.
8. Ткаля О. В. Класифікація заходів адміністративно-правового примусу. Новітні кримінально-правові дослідження: зб. наук. праць / відп. ред. д-р юрид. наук, проф. О. В. Козаченко. Миколаїв: Іліон, 2015. С. 264-267.
9. Палій М. В. Попередження злочинів проти свободи віросповідання органами внутрішніх справ. *Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України*. 2002. №1. С. 149-157
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
11. На Любешівщині побилися прихильники УПЦ мп та ПЦУ: викликали поліцію. *БУГ*. URL: <https://bug.org.ua/news/na-lyubeshivshhyni-pobylsya-pryhylnyky-upcz-mp-ta-pczu-vuklykaly-policziyu-854244/>
12. Басов А. В. Щодо визначення системи забезпечення громадської безпеки. *Форум права*. 2010. № 4. С. 42-47.
13. Фатхутдінов В. Г. Адміністративно-правове регулювання у сфері громадської безпеки в Україні : монографія. К. : Освіта України, 2016. 400 с.

14. Мамай К. В. Організація охорони громадського порядку та безпеки під час проведення масових заходів. *Держава і право*. 2011. Вип. 54. С. 263–268.
15. Правоохоронні та спеціалізовані інституції сектору безпеки і оборони України: навчально-методичний посібник / за заг. ред. О. Ю. Бусол. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 492 с.
16. Дорохін Д. В. Кримінологічна характеристика та запобігання релігійному екстремізму: дис...канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2019. 276 с.

